

Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Simulare

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL **(30 pont)**

A. Írjátok le a vizsgalapra az alábbi kijelentésekkel kapcsolatos helyes válasznak megfelelő betűt! Csak egyetlen helyes válaszlehetőség létezik.

1. A bizonyítás összetevői a következők:
  - a. a bizonyítandó tétel, a bizonyítás alapjai, a bizonyítandó szabályok
  - b. A bizonyítás elvei, a bizonyítás alapja, a bizonyítás tétele
  - c. A bizonyítás alapja, a bizonyítandó tétel, a bizonyítás folyamata
  - d. A bizonyítandó szabályok, a bizonyítás alapja, a bizonyítás tétele
2. „**A vírusok nem baktériumok, mert a vírusoknak nincs sejtszerkezetük, miközben a baktériumoknak van sejtszerkezetük**” következtetés:
  - a. közvetlen deduktív
  - b. közvetlen induktív
  - c. közvetett deduktív
  - d. közvetett induktív
3. A **megértő** és **meg nem értő** fogalmak közti logikai viszony:
  - a. alárendelő
  - b. ellentétes
  - c. metsző
  - d. ellentmondó
4. Az alábbi kijelentés hamis:
  - a. „**A narancs citrusféle**” kijelentés egy egyetemes kategorikus kijelentés.
  - b. A „**Néhány feladat könnyen megoldható**” kijelentés logikai szubjektuma a *néhány feladat*.
  - c. A „**Némely macska háziállat**” kijelentésnek nincs ellentétese.
  - d. Egy kategorikus kijelentés és annak ellentmondójának logikai szubjektuma ugyanaz.
5. A „**Némely politikai elmélet nem realista elmélet**” logikai predikátuma a következő:
  - a. politikai elmélet
  - b. realista elmélet
  - c. realista
  - d. némely politikai elmélet
6. Az **én testvérem** fogalom:
  - a. pozitív, összetett, konkrét, relatív
  - b. általános, homályos, negatív, egyszerű
  - c. egyedi, pontos, nem üres, negatív
  - d. általános, pontatlan, pozitív, konkrét
7. A teljes indukció:
  - a. lehetővé teszi valamely osztály minden elemének a vizsgálatát
  - b. ha premisszái igazak, konklúziója valószínű jelleggel bír
  - c. olyan következtetés, amit még induktív általánosításnak is nevezünk
  - d. a premisszákhöz képest kevésbé általános érvényű konklúzióval rendelkezik

8. A nem teljes indukció jellemzője:
- csökkent ismeretelméleti érték
  - valószínű igazságértékű konklúzió
  - biztos igazságértékű konklúzió
  - kis tárgylétszámú osztályra vonatkozik
9. Ha a **hajtási engedély** fogalmáról a **B kategóriás hajtási engedély** fogalmára térünk át, akkor:
- a terjedelem növekszik és a tartalom növekszik
  - a terjedelem csökken és a tartalom növekszik
  - a terjedelem növekszik és a tartalom csökken
  - a terjedelem csökken és a tartalom csökken
10. A **“Néhány online tanulási platform interaktív”** kijelentés:
- egyetemes állító
  - egyetemes tagadó
  - részleges állító
  - részleges tagadó

20 pont

B. Adottak az **A, B, C, D** és **E** fogalmak olyanformán, hogy az **A** ellentétes viszonyban áll a **B**-vel, a **C** terminus a **B** fajfogalma (speciése) és az **A** fogalom a **D** nemfogalma (genusa). Az **E** szembenálló viszonyban áll mind a **C**-vel, mind a **D**-vel, de metsző viszonyban áll mind az **A**, mind a **B** fogalommal. Ugyanakkor az **E** terminusnak vannak olyan elemei, amelyek nem tartoznak sem az **A**-hoz, sem a **B**-hez.

- Ábrázoljátok az Euler-módszer segítségével, ugyanazon diagramon, az öt fogalom közti logikai viszonyt.
2 pont
- Állapítsátok meg az **A, B, C, D, E** fogalmak közti viszony alapján, hogy az alábbi kijelentések közül melyik igaz és melyik hamis! (Az igaz kijelentéseket jelöljétek I-vel, a hamisakat pedig H-val.)
  - Némely A B
  - Minden D C
  - Némely B C
  - Egy A sem C
  - Némely B nem C
  - Minden A D
  - Némely E C
  - Egy D sem E

8 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- Minden demokratikus ország liberális állam.*
- Némely derékszögű háromszög egyenlő szárú.*
- Egy értékes kő sem olcsó.*
- Egyes kvantumfizikai elméletek nem könnyen magyarázhatók.*

- A. Alkossátok meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés alárendeltjét, a 2-es kijelentés ellentmondóját, a 3-as kijelentés ellentétesét, és a 4-es kijelentés alárendelt-ellentétesét!
8 pont
- B. Alkalmazzatok a megfordítás és átalakítás műveletét formális és természetes nyelven, leszámaztatva az 1-es és 2-es kijelentés helyes megfordítottját és átalakítottját!
8 pont
- C. Alkossátok meg természetes és formális nyelven egyaránt a 3-as kijelentés ellenmondója megfordítottjának átalakítottját valamint a 4-es kijelentés alárendelt-ellentétesének fölrendeltjét.
6 pont

D. Két diák, **X** és **Y** a következőképpen vélekedik:

X: Egyetlen veszteséges cég sem nyereséges, következésképpen egyetlen nyereséges cég sem veszteséges.

Y: Ha egyes kiveszőfélben levő fajokat véd a törvény, akkor egyes kiveszőfélben levő fajokat nem véd a törvény.

A fenti helyzetből kiindulva:

a. Írjátok le formális nyelven mindkét diák vélekedését!	4 pont
b. Állapítsátok meg a formalizált következtetések logikai helyes/ helytelen voltát!	2 pont
c. Indokoljátok meg X tanuló következtetésének helyes vagy helytelen voltát!	2 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: **eio-3, iai-4**.

1. Írjátok le a mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és alkossatok természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a két következtetési séma egyikének!

8 pont

2. Ellenőrizték a Venn-diagram segítségével mindkét szillogisztikus módozat érvényességét, kifejtve azt, hogy milyen megállapításra jutottatok!

6 pont

B. Szerkessztek mind formális, mind pedig természetes nyelven egy érvényes és igaz premisszákkal rendelkező szillogizmust, amellyel a „**Némely informatikai programot engedély nélkül használnak**” kijelentést támasztjátok alá.

6 pont

C. Adott a következő szillogizmus: „**Egyetlen élsportoló sem lusta, mert egyetlen lusta ember sem vesz részt a megtartott edzéseken, miközben minden élsportoló részt vesz a megtartott edzéseken**”.

A fenti szillogizmusból kiindulva, állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak! (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I**-vel, a hamisakat **H**-val!)

1. A középső terminus mindkét premisszában elosztott.
2. A konklúzió logikai predikátuma az *élsportoló* fogalom.
3. A szillogizmus konklúziója egy egyetemes tagadó kijelentés.
4. A konklúzió logikai szubjektuma elosztott a premisszában és a konklúzióban is.

4 pont

D. Adott a következő meghatározás:

A ceruza egy íróeszköz.

- a. Említsetek meg egy, a meghatározás helyességét szavatoló szabályt, amelyet a fentebb adott meghatározás megsért! 2 pont
- b. Említsetek meg egy másik, a meghatározás helyességét szavatoló szabályt, amely különbözik az a. pontban megállapítottól, továbbá szerkessztek egy olyan meghatározást, amelynek meghatározandó fogalma a **ceruza**, és amely sérti az említett szabályt.

4 pont